

Fra min Barndom i Hurup

Et Tidsbillede

Af Trykker MARIUS JENSEN

I DEN NORDLIGGENDE ENDE af den smukke lille Plantage, der er beliggende paa den Del af den saakaldte "Præstens Hede", som ved Thybanens Anlæg kom til at ligge Øst for Hurup Jernbanestation og som den Koldby Kromand Joh. Nyboe lod anlægge og skænkede Hurup Kommune, laa mine Forældres Hus. Det var opført paa Lejebord, hvoraf der i aarlig Leje skulde erlægges 1 Specie, der ved Overgangen til den nye Mønt blev til 4 Kr. Lejemaalet havde Gyldighed, indtil den sidste af mine Forældre døde og kunde ikke opsiges af Udlejeren. Forøvrigt fraflyttede de Huset en Del Aar før deres Bortgang, hvorved det blev muligt for Kommunen at købe dette og lade Grundstykket indlemme i Plantagen, hvor det efter sin Beliggenhed naturlig hørte hjemme.

Husets Størrelse i Maal husker jeg ikke, jeg har maaske aldrig vist det; men det var lille og lav og selvfølgelig med Straatag, og der var smaa Ruder i smaa Rammer. Der var kun en Stue og et ganske lille Kammer, begge med Gulv af Ler, samt Køkken og Bryggers. Tillige var der en lille Forgang, hvorfra der gennem en Lem ad en almindelig Stige var Adgang til Loftet; men da Stigen ved Benyttelsen spærrede Indgangen til Stuen, havde den Plads i Bryggerset, hvorfra der var Adgang til et aabent Loftsrum, hvor der var Plads til Brændsel, som væsentlig bestod af almindelige Mosetørv samt Lyngtørv. Desuden brændtes der undertiden ogsaa Lyng.

Hurup ca. 1888

I Husets nordlige Side var der, som det var almindeligt, et "Udskud", i hvilket Stuens to dobbelte Senge delvis var indbygget. Det var en Slags Alkover, der om Dagen dækkedes af et "Omhang" af blomstret Sirts. Paa den Side af Sengestederne, der vendte ud mod Stuen, var der i ca. et Kvartes Højde fra Gulvet anbragt et Par Brædder paa Højkant (æ "Sengstok"), og i samme Højde var der paa Vægsiden fastgjort et Brædt, der sammen med et tilsvarende paa Sengestokken bar de Brædder, der dannede Bund for det Halmunderlag, der paa Landet var Datidens Madras. Væggen i Sengene var næsten altid fugtig, og om Vinteren kunde den være dækket af et tykt Lag Rimfrost. For at bøde herpaa, saa de tunge med Hønse-

og Gaasefjer fyldte Dyner ikke kom i direkte Berøring med Væggen, var der paa denne anbragt tykke Halmmaatter, som min Far selv flettede.

I Stuens Forside mod Syd var der under to Vinduer en fast Bænk og foran denne et Bord og en Skammel, alt uden Maling og hvidskuret. I Bordet var en stor Skuffe, hvori gemtes de Knive, Gafler og Skeer, som benyttedes til daglig, samt Brød, Smør og Ost. Ved Bordenden mod Øst var der ligeledes en fast Bænk, som var min Faders Plads, og mod Vest havde min Mor en ca. 1 Kvarter høj Forhøjning, hvorpaa der stod en ejendommelig gammel, umalet, trebenet Armstol af Eg, som hun flittig benyttede. da hun var flink til at sy, og naar hendes ikke alt for gode Helbred tillod det, bidrog hun til Familiens Underhold ved ogsaa at sy for fremmede. Det hændte ikke saa sjældent, at der i Nabogaardene var Tjenestekarle langvejs fra, og paa deres gamle Kluns tog hun mange rappe Sting for en 25 øre. I Stuen var der tillige en Bilæggerovn, hvori der fyredes fra Køkkenet, og hvortil hørte en Træramme, der kunde skydes ind over Ovnens Overflade til Tørring af Malt, naar der skulde brygges. I Kammeret var der foruden en stor, gammeldags Dragkiste kun Plads til min Mors Spinderok og hendes Karter samt enkelte andre Smaating. Paa Dragkisten stod de Kopper og Tallerkener, som brugtes, naar der en sjælden Gang var Gæster, der skulde vises særlig Opmærksomhed.

I Køkkenet var der under et Vindue et Bord, men der var ingen Vask. Til Opvask benyttedes et Trækar. Ved Bordets ene Ende var der et Skab, hvis to Sider dannedes af Muren, og som var Gemmestedet for forskelligt nødvendigt Husgeraad og Madvarer, og paa Bunden stod et Saltkar, hvis Indhold spillede en meget betydelig Rolle i Vinterens Husholdning. Der var aabent Ildsted og aaben Skorsten. Oprindelig udmundede ogsaa her en Bageovn, som jeg dog ikke kan mindes blev benyttet, men jeg husker, at der blev brygget Øl og støbt Lys.

Bryggerset var uforholdsmæssig stort og var Oplagsplads for alt det, der ikke var Plads til andre Steder. En Del deraf var tidligere anvendt som Faaresti til et Par Faar, der vistnok fik gratis Græsning paa Heden, der henlaa uopdyrket.

Endelig var der ved Husets Vestende en lille lav Tilbygning med Rum til Høns.

Bag Huset laa en lille med et Jorddige indhegnet Have med et Par gamle Hyld og et Kirsebærtræ, hvis faa og sure Frugter jeg hver Sommer med Længsel og Spænding spejdede efter. Hyldens Blomster blev afskaaret og i soltørret Stand brugt til "The", der koghed blev nydt som Middel mod Forkølelse. Bærrene havde ingen Interesse. Desuden var der nogle Stikkelsbærbuske og Plads til de almindelig brugte Køkkenurter. Uden for selve Haven var et mindre Stykke Jord, som væsentlig benyttedes til Kartofler og forskellige Slags Kaal.

Hermed er givet et Billede af de ydre Rammer af et fattigt, jordløst Hus paa Landet i Sydthy omkring 1880, og det var i Hovedtrækkene typisk for jordløse Huse paa den Tid

der paa Egnen. Smaa Husmandssteder havde ofte ligeledes kun en Stue, der paa en Gang var Dagligstue, Spisestue, Soveværelse og Arbejdsværelse. Her udførte Hustruen de nødvendige huslige Sysler med Syning, Kartning og Spinding, her arbejdede Manden med den Husflid, der var nødvendig i en Tid, da Folk i stor Udstrækning maatte være selvhjulpne, og her legede de Børn, der endnu var for smaa til at tjene. Det kan for Nutidsmennesker se smaa og trangt ud, men i vor højt lovpriste moderne Tid findes der sikkert i vort Land det, der er værre. Her var i hvert Fald en Samhørighed, der ikke altid følger i det moderne Livs Spor.

Efter som Aarene gik, blev mit Hjem lidt efter lidt forbedret. Det aabne Ildsted forsvandt og gav Plads for et lille Komfur. Lergulvet afløstes af gule Teglsten, og nogle Aar senere blev det gennemgribende forbedret, Pladsen blev bedre udnyttet, og der blev lagt Trægulv i Stuen. Efter Thybanens Aabning kom der ret hurtig Byggeri i Stand, hvad der medførte et Pust fra en nok saa stor Verden og skaffede vel ogsaa bedre Eksistensmuligheder.

Min Fader var Murer, og i Sommertiden var der i Almindelighed nok at gøre ved Haandværket, men det var Smaapenge, der kunde tjenes i Sammenligning med nu, 1 à 1½ Kr. om Dagen og Kosten, og det var i en Arbejdstid fra 6 Morgen til 8 Aften eller mere. Undertiden var der lang Vej til Arbejdsstedet, og mange Gange var han i de lange Sommerdage oppe Kl. 4 om Morgenen og kom først hjem efter Solnedgang. Saa kunde han, naar Aftenen var lun, lægge sig i Græsset uden for Huset en lille Times Tid, men hans Sengetid var sjælden senere end Kl. 10. Inden han gik om Morgenen, var det en staaende Regel, at han tog "en halv Dram og et Bid Brød", hvilket vil sige en hel Snaps og et halvt Stykke Rugbrød med Smør. Naar han derefter havde indtaget et anseligt Kvantum Kardusskraa, gik han, ofte nynnende, med raske Skridt med sin to Alen lange Maalestok i Haanden mod sit Maal.

Var det knap med den kontante Fortjeneste, var det derimod ikke saa vanskeligt at faa Erstatning derfor i Form af Naturalier, og "wo Muer" i Gaarden var som Regel ikke karrig med lidt Fødevarer, naar "wo Faaer" kunde slippe lidt billigere. En Spand Mælk, et Sigtebrød eller i Slagtetiden Kødvarer var ofte en Del af Arbejdslønnen, og det var derfor kun faa Penge, der var til Raadighed til Familiens daglige Underhold, naar der tilmed af den knappe Fortjeneste skulde lægges Penge til Side til Vinterens Ernæring. Der opstod derved det for moderne Mennesker ejendommelige Forhold, at i den Del af Aaret, da Fortjenesten var størst, og da Far fik den langt overvejende Del af Kosten ude, var Forplejningen i Hjemmet ofte ringere end om Vinteren, naar der var lidt eller intet af fortjene.

Det bør maaske tilføjes, at det ikke var alle Steder, Husmoderen var tilbøjelig til at lukke op for Madskabet, for at Manden kunde spare sine Penge. Et saadant Sted var den daglige Kost gerne under Middelt, og en saadan Kone blev af min Far betegnet som "snæwer imel æ Huen". Et særligt udpræget Eksemplar af denne Race havde faaet Tilnavnet "gnaw Bien". Hun var fornærmet over, at "den Perris Knæjt ku æd en hiel saalted Sild te hans Dower". Det var Tjenestedrengen.

Om Vinteren kunde der være noget Tærskearbejde, som betaltes med 50 à 65 øre om Dagen og Kosten, eller lejlighedsvis noget Snekastningsarbejde, der betaltes bedre, men ellers sad min Far hjemme i den saakaldte "øde Tid" og tjente en Skilling ved at binde Løb (Halmkurve) eller sno Sime (Halmbaand). At dette Arbejde udførtes i Husets eneste Stue, kunde selvfølgelig ikke forhøje Hyggen, men det var jo Vane, og siger man ikke, at Vanen er den halve Natur. Mor var dog næsten altid i mindre godt Humør, naar Gulvet flød med Halm, hvad der vel ikke var saa underligt. Far tjente ogsaa af og til en Skilling ved Haarklipning, men det var dog vist nærmest for at gøre en eller anden af hans Bekendtskab en Tjeneste.

Jeg husker, at der ved Efteraarstide blev købt et Lam og en Fjerding Flæsk, ligesom der om Sommen blev købt et Par Gæslinger, som senere i fedet Stand blev slagtet, og altsammen blev det nedsaltet til Vinterens Forbrug. Saa var der Sul i Huset, hvad der dog ikke gav Anledning til kulinariske Udskejelser. Det skulde jo strække til i lang Tid.

Der var ikke megen Afveksling i den daglige Tilværelse. Fødselsdage og andre Mærkedage gled ret ubemærket forbi. Som et Motto over det Liv, der levedes, kunde der skrives: Arbejde og Sparsomme lighed. Arbejdet toges som en Selvfølge, og Sparsommeligheden var ret nødtvungen. Men til Julen blev der efter bedste Evne lavet til Fest, som man den Gang forstod det. I nogle af Gaardene var det en Regel, at Stuerne skulde hvidtes til Jul, for at der kunde være fint, til Julegildet skulde holdes, og saa gik der Bud efter Mureren, der fra disse Ture ofte medbragte gode Gaver af Sigtebrød og Kavringer og undertiden ogsaa et Stykke Flæsk af den fede Julegris. Juleaften blev fejret med Mad, der laa betydeligt over den daglige Kost og bestod i Reglen af stuvet Hvidkaal, rigeligt overstrøet med Sukker og Kanel, og dertil Ribbensteg og Medisterpølse. Jeg husker dog ogsaa, at vi fik kogt Havtorsk. Senere paa Aftenen spistes der Risengrød med Øl. At der i Grødfadet var et Smørhul forhøjede naturligvis Velværet, men naar Grøden var spist, var Festligheden forbi, da Far ved den Tid som Regel blev søvrig og gik i Seng. Mellem de to solide Maaltider blev der spillet lidt Kort om Pebernødder. Det var næsten altid et gammelt Spil, der hed "Brus", hvor Kløverknægt og Hjerterkonge var de største Trumfer. Der blev ogsaa spillet om Nødder paa den Maade, at en af Spillerne tog nogle Nødder i Haanden og sagde: "Nødder Hænd", hvorpaa Modparten svarede: "Alle min". Der blev saa spurgt: "git hu manne" og svaret med et eller andet Tal, f. Eks. 5, hvorefter der blev sagt: "Æ der et fem, ska do gyer mæ dem te fem, aa al dem, der æ øwer fem, ska do maag mæ". Saa blev Haanden lukket op, og Modparten maatte ud med Differencen, saafremt han ikke havde gættet rigtig. Det var i det lange Løb ikke nogen særlig hygiejnisk Behandling af Nødderne, men det tænkte man ikke over, og selv om deres friske Udseende efterhaanden blev lidt angreben, gled de ned alligevel. Juletræ var saa godt som ukendt. Det eneste Juletræ, jeg saa som Barn, var arrangeret i Skolen af Lærer Nørby i Forbindelse med Præstefamilien.

Nytaarsaften blev fejret omtrent som Juleaften, og de mellemliggende Dage og indtil Hellig tre Kongersdag var "Halvhelligdage", hvor der ikke blev arbejdet ud over det nødvendige, og hvor Kosten var lidt bedre end ellers, men efter denne Dag faldt man tilbage til den sædvanlige Levemaade, thi "efter Hellig tre Konger skal Fintbrødstænderne slaas ud". Dette forholdsvis Velleved gjorde selvfølgelig et Skaar i Saltkarret, men det var næsten

det eneste og derfor et saare velkomment Anstrøg af Fest under de smaa Forhold.

Nytaarsaften blev der drevet mange Slags Løjer.

Det var almindeligt, at gamle Lerpotter blev knust mod Dørene, og et stort Kup var det, om man kunde stoppe Naboens Skorsten, saa der blev Røg i Køkkenet Nytaarsmorgen, eller om man kunde nappe hans Kaffekeedel, saa han fik ekstra Ulejlighed med Morgenkaffen. Ligeledes blev der flyttet rundt med Vogne og Avlsredskaber, og kunde man faa anbragt en Rive eller noget andet tungt paa Taget af et Hus, blev det anset som en vellykket Spøg. Der dreves dog ogsaa nok saa raa Løjer. Jeg husker saaledes, at en af vore Naboer fik en Spand Møddingsvand i Ansigtet, da han kom farende ud for at se, hvem der havde kastet Potter paa hans Dør. Det var et Par Karle fra Nabogaarden, der paa den mindre behagelige Maade vilde ønske ham glædeligt Nytaar.

Det var ret almindeligt, at de Haandværkere, der arbejdede paa Gaardene, blev indbudt til Julegilde, og min Far deltog flere Steder. Det var da altid med Spænding, jeg vaagnede Dagen derpaa, da han gerne i et rødtærnet Klæde, som han af samme Aarsag havde i Lommen, hjembragte adskilligt ”Bojlgodt”, som i Særdeleshed kom mig til Gode. Min Mor var, saa vidt jeg husker, aldrig med til disse ”Bojler”, væsentligt fordi hun ikke syntes, at hun med den Paaklædning, som var til Raadighed, kunde passe ind i Selskab med de velklædte Gaardmandskoner. Der kunde synes at ligge en Ydmygelse deri, men jeg tror dog snarere, at hendes Tilbageholden mere var Udslag af en Slags Stolthed. Hun vilde ikke udsætte sig for at blive overset. Hun vidste, at hun var en fattige Kone, der en anden Dag kunde komme for at faa en Spand gratis Mælk, hvad hun dog grumme nødig gjorde. I den Henseende havde min Far ingen Skrupler. For ham var den Slags en Selvfølge som en Del af Indtægten.

Skønt det ofte kneb med at holde den økonomiske Balance, holdt mine Forældre sig dog oven Vand og var glade derfor. Jeg mindes dog en Gang, at der blev ydet dem 4 Kr. af den ”Fri Fattigkasse”, hvis Midler indkom ved Bidrag i Kirkebøssen. Et Sogneraadsmlem mødte stor og bred og udtalte sin Ros over, at de altid havde klaret sig selv, og meddelte sin Paaskønnelse heraf ved at overrække dem 4 Kr., som min Far modtog med en kort Tak; men min Mor græd, da Manden var gaaet, og det var absolut ikke Taknemligheds Taarer, skønt Pengene var tiltrængt. For den yngre og den helt unge Slægt maa 4 Kr. synes et meget ringe Beløb, naar der virkelig skulde hjælpes, men for en Mand med min Fars Indtægt var det paa den Tid slet ikke saa lidt.

Var det undertiden lidt tarveligt med Ernæringen, var det ofte endnu mere vanskeligt med Beklædningen, og havde min Mor ikke været dygtig til at holde sammen paa Kludene, vilde Situationen have været endnu værre. Jeg var aldrig hverken pjaltet eller snavset, hvad der ikke altid kunde siges om mine Standsfæller. Sko havde jeg ikke før til min Konfirmation. Der var ikke Raad og maaske heller ikke Sans for saadan Luksus. Jeg husker en Gang, da jeg som stor Dreng skulde til Eksamen, at jeg fik Mors gamle Snørøstøvler paa, hvad der dog ikke bragte mig

nogen Glæde, da jeg paa enhver Maade og ved enhver Lejlighed søgte at anbringe mine Fødder, saa de ikke kunde ses.

Om Selskabelighed i moderne Forstand var der i mit Hjem ikke Tale. Saa langt tilbage, jeg kan mindes, blev der ikke foranstaltet noget, som kan falde ind under Betegnelsen Gilde. Mine Forældre havde en lille Bekendtskabskreds, som de af og til besøgte og fik Genbesøg af, men der var vist aldrig mere end een Familie ad Gangen. Traktementet var let og ligetil. Det kunde være en Dram og en Taar Øl til Manden og til Konen et Par Smaakager, hvis saadanne forefandtes, men det kunde ogsaa være Kaffe, som Kvinderne nød med et Stykke brun Kandis, mens Mændene gerne fik en Dram i Koppen.

Politik og Religion blev kun meget lidt berørt i mine Forældres Omgangskreds. Der var endnu den Gang ikke gaaet nogen almindelig Vækkelse, hverken politisk eller religiøs, hen over Egnen. Hist og her kunde man i enkelte Hjem møde en gammeldags Religiositet, som ikke satte dybere Spor. Jeg mindes saaledes min i to Somre gode Husbond Niels Chr. Stensgaard i Lodbjerg, der var religiøst præget og bad Bordbøn, af hvilken Grund man med sædvanlig Velvilje havde givet ham Titlen ”Lodbjerg Præst”. Der sporede dog en begyndende religiøs Interesse. Jeg husker saaledes, at min Mor af og til gik til Møde i Gaarden ”Lodahl”, hvor den senere ret velkendte Baptistprædikant Anders Jørgensen talte. Det var i øvrigt, som bekendt, Ejeren af denne Gaard, Anders Lodahl, der bevirkede, at Hedearealet omkring Ashøje blev beplantet. Desuden husker jeg ogsaa dunkelt en anden Mand, Jerrig Peder, som ogsaa holdt kristelige Møder, uden at jeg dog ved noget om, hvilken kristelig Retning, han tilhørte.

Den senere meget bekendte Pastor Løgstrup var omkring 1880 bleven Præst i Helligsø-Gettrup, og hans Virksomhed sporede ret hurtig baade der og i de omliggende Sogne.

Der var ikke Raad til og maaske heller ikke Interesse for at holde Aviser, og ”Ugens Nyheder” var Hjemmets eneste Lektüre. Min 8 Aar ældre Broder holdt et Ugeblad, som hed ”Hulda”, hvis Indhold sikkert var ”underlødigt”; men jeg slugte med Begærlighed de haarrejsende Historier, der forøvrigt næppe var værre end en Del af det, der tilbydes læselysten Ungdom i Dag. I de sidste Par Aar af min Skoletid fik jeg dog dels ved Lærer Nørbys og dels ved Urmager Torngaards Hjælp noget bedre at læse. Min forannævnte gamle Lærer har jeg altid kunnet mindes med Taknemlighed. Han kom til Hurup paa en Tid, da Forholdene paa Grund af den tidligere Lærers Sygdom ikke var gode. Der var holdt unge Hjælpelærere, som ikke evnede at holde den fornødne Disciplin, men Nørby forstod baade at oprette Orden og at møde Børnenes Tillid, og han opnaaede at blive en meget velagtet Mand i sit Sogn. I Begyndelsen var man fra visse Hold vist ikke særlig tilfreds med hans Væremaade. Paa Skolebænken skulde nemlig efter hans Mening Hartkornet ikke have nogen Indflydelse, og man kaldte ham ”hellig”, fordi han ikke vilde finde sig i Drengenes ret kraftige og flittigt benyttede Eder indenfor Skolens Omraade.

Der blev drukket meget hjemmebrygget Øl i de allerfleste Hjem. I Almindelighed stod ”æ Ølkows” paa Bordet i Gaarden til fri Afbenyttelse. Hygiejnisk set var Ølkowsen en uappetitlig og smittefarlig Indretning. Den var stadig Tilholdssted for Sværme af Fluor og adskillige led Druknedøden, saa man løb den Risiko at komme til at sluge et Lig. Blev Øllet surt, var det ret almindeligt, at man hældte

Mælk i for at mildne paa Smagen, hvad det vel ogsaa gjorde, men Mælken løb sammen og svømmede rundt i "Hjanker", hvad der ikke gjorde Drikken mere appetitlig; men man tænkte ikke derover og i en Gaard kunde der paa varme Sommerdage gaa adskillige Kowse i Løbet. Øllets Fremstilling var vel i Enkeltheder lidt forskellig, men i Hovedsagen maatte det blive det samme, og under de smaa Forhold i mit Hjem foregik det paa følgende Maade:

Det Kvantum Byg, der skulde benyttes, blev bragt til Spirring ved, at det grundigt blev fugtet med Vand, og naar Spiringen havde naaet den ønskede Udvikling, saaledes at det hele var en sammenfiltret Masse, blev det, efter at denne Masse ved Pilning var skilt ud i mindre Klatter, anbragt til Tørring paa Kakkellovnen, omkring hvis Overplade en Træramme kunde anbringes. Efter Tørringen skulde det males, hvad der skete hos Mølleren. I mange Hjem udførte man dog selv Malingen med mere eller mindre primitive Haandkværne. I malet Stand var "æ Maalt" færdig til Brug. Et Kar med et rundt Hul i Bunden, hvori det var sat en rund Stok, hvis tilspidsede Ende blev stukken i Hullet, anbragtes paa et Par Stole, eller hvad man havde ved Haanden. I Karrets Bund blev lagt et Lag stivstraet Rughalm for at forhindre Maltet i at flyde ud, naar der skulde tappes, hvad man kaldte at "strø æ Tap". En passende Mængde Humle og maaske lidt Malurt lagdes ovenpaa og tilsidst Maltet, kogende Vand hældtes paa i en passende Mængde og efter nogen Tids Forløb toges første Aftapning i en Spand anbragt under Aftapningshullet. Efter som man ønskede Maltet udnyttet, kunde man tage 2 à 3 Aftapninger, men den tredje var ganske vist lidt slap i Smagen. Det er maaske derfra, man har det gamle Ord, at "bagefter kommer det tynde øl". Det ugærede Øl kaldtes "Wut", og jeg mindes endnu dens ejendommelige sødlige Smag og Lugt. Inden Wutten var helt afkølet, tilsattes Gær, der, naar Gæringsprocessen var forbi, skummedes af og gemtes til senere Brug, bl.a. ogsaa til Bagning. Gæren kunde opbevares i lang Tid ved at blive hældt paa Flasker med lidt Vand øverst, der jævnlig skulde skiftes, eller ved at man smurte den i et tykt Lag paa et Stykke Lærred og lod den tørre.

Der, hvor Vejene fra Vestervig mod Næssund og fra Refs mod Kirken krydses, var der Samlingsplads for den nærmeste Omegns. Børn, men Mor holdt ikke af, at jeg gik "nier i æ Strød", og jeg var da den største Del af Tiden ene med hende og maatte lege min egen Leg, under hvilken Fantasien havde trit Løb.

Jeg drømte, jeg var Prinsen i Eventyrets Land,
jeg vog de onde Trolde og blev Prinsessens Mand.
Jeg drømte, jeg var Gaardmand med nok af Folk og Fæ,
men Fæet det var Stene, og Folkene var Træ.

Men Idyllen brødes, og der blev andet at tænke paa end Smaasten, da man begyndte paa Anlægget af Thybanen, hvad der pludselig skabte et ukendt Røre i den før saa stille Egn. Umiddelbart Vest for vort Hus laa en lille Dam, "Stjenkjar", og Vest for denne en ret høj Bakke, "Stjenhyw", og største Parten af Højen blev pr. Trillebør kørt ned i Dammen for at afgive Plads til

en betydelig Del af Jernbanestationens Terræn, hvad der gav Arbejde til mange Mennesker i længere Tid. I den brogede Skare af "Børster", der søgte Arbejde, var mange Egne af Landet repræsenteret, foruden at der var nogle Svenskere, og en saa forskelligartet Samling af Mennesker, der ikke allesammen var lige stiltfærdige, gav rimelig nok Lejlighed til adskillige Skærmydsler, hvad der gav mange stiltfærdige og besindige Bondemænd Anledning til at ryste paa Hovedet. Sammenstød af mere alvorlig Art kan jeg dog ikke mindes. En Arbejdsformand, som jeg særlig husker, var en haard Negl, der holdt god Orden i Arbejdstiden, og skønt vi boede lige op ad Arbejdspladsen, blev vi dog aldrig forulempet. Vi kom endog til at staa paa en særdeles god Fod med de fleste i Skaren, idet min Mor paa Foranledning af nævnte Formand kom til at sælge Kaffe. En Kop varm Kaffe til den medbragte Mad var i køligt Vejr mere tiltalende for mange af dem end den kolde Husholdningsøl, og de betalte gladelig den Pris af 10 øre pr. Kop, som Mor krævede, og som hun fandt var en god Betaling. Bager Odgaard havde bygget sit Bageri, og Bryggeriet blev anlagt, og det blev mange Ture, jeg løb og mange 5 og 10 øre jeg tjente ved at hente Brød og Øl til Arbejdspladsen. Odgaards store 5 øres Kager var særlig efterspurgt, og et Par Stykker af dem spist til en Kop Kaffe var næsten et helt Maaltid. - Liflig Ihukommelse i en Tid, da Kagen er tre Gange mindre og tre Gange saa dyr! - Og mens de drak min Mors Kaffe, skreg jeg mig hæs i "Hjalmar og Hulda", ogsaa for en 10 øre. Mors 10 øre var egentlig nemmere tjent.

Det blev en stor Dag for Thy, da Kongetoget den 23. Maj 1882 rullede gennem Landskabet og mange Mennesker var paa Benene baade paa Stationerne og langs Banelinjen for at se et Glimt af Toget og da naturligvis i Særdeleshed af Kongen og hans Følge. I Hurup var rejst en Æresport, der efter datidigt Referat "tog sig meget godt ud", og mange, baade unge og gamle fyldte Perronen for at overvære Stadsen. Det havde jo for en stor Del af Tilskuerne Nyhedens Interesse at se et Jernbanetog, som tilmed medførte Landets Konge. Den 22. var det daarligt Vejr, og der var Ængstelse for, at Vejret skulde virke ødelæggende paa Festlighederne, men den 23. blev det op ad Dagen godt Vejr og alt forløb planmæssig paa en god Maade.

I Thisted Amts Avis findes et udførlig Referat af Dagens Begivenheder samt tre Digte til Kongens Pris, hvoraf det ene slutter med følgende Vers:

Hil dig! Vær velkommen, Konge,
til dit kære Thy,
hvor du hilst af gamle, unge
bli'r i hver en By.
Mens du gennem Egnen farer,
vil hos disse Folkeskarer
gode Tanker for dig fødes,
vore Hjerter mødes.

Saa slutter jeg da disse Linjer med i Tanker at gaa en Tur med min Mor.

Hun skifter Kjole, glatter paa Haaret, der er skilt i Midten, tager sit pæne Hovedklæde og et rent Bomuldsforklæde paa, og efter at hun har overbevist sig om, at ogsaa jeg er tilpas præsentabel, er vi færdig til at gaa. Hun sætter "æ Pind i æ Daer" for at mulige besøgende kan se, at der ingen er hjemme. Hun har Strikketøjet i Haanden, og mens vi gaar ned over Marken, har vi mod Vest en næsten uafbrudt lynchbevokset Flade, der afgrænses af Ashøjenes knejsende Top.

Mod Øst har vi opdyrket Land med nogle Husmandssteder og her spærres den videre Udsigt af Refsbøl Bakke, paa hvis højeste Sted Lars Møllers Møllevinger glider langsomt rundt for en sagte Vind. Der er glitrende Sommersol over Landskabet, og der er Lærkesang foroven. Jeg ved, hvor der er en Lærkerede med 3 Æg, og jeg har trods Mors Forbud lagt et Par Sten som Mærke. Jeg *maatte* jo da se, naar de dunklædte Unger laa i Reden og med vidt opspilet Næb strakte Hals mod den Mor, de ventede, og som skulde stille deres altid levende Hunger. Et Vibepar kredser temmelig nærgaaende over vore Hoveder og udstøder deres for mig ubehagelige Skrig. Der maa være en Rede i Nægheden, men jeg kan ikke udstaa Viber, for jeg ved jo aldrig, om de gør Alvor af at hugge til. En Humlebi flyver summende over en lav Tue. Mon der skulde være en "Muesbo" i Nægheden. Det maa jeg undersøge en anden Dag, naar jeg er alene. Vi gaar videre sydpaa forbi et Par Ler- eller Sandgrave, der laa i den sydlige Del af det nuværende Anlæg, og da vi naar Vejen, der fra Vestervig fører gennem Hurup, drejer vi mod Øst. Vi skal til Refsbøl for at købe lidt hos Købmand Ajs Møller, der har Butik skraat overfor Møllen paa Vejens Nordside. Han kan lide at blive kaldt Møller Pedersen, men er man i Drillehjørnet, siger man Ajs Huel, et Navn han har fra sin Far, den

gamle Per Huel, der ikke er Afholdsmand. Møller Pedersen nikker og smiler og Handelsbetjent Knud drejer Kræmmerhuse og fylder paa, mens han underholder og smiler bredt til en ung Pige med rødt Forklæde. Vi faar Varerne i Kurven, og da vi har Kredit, kan Mor gemme sine faa Skillinger til det Par Træsko, jeg trænger til. Havde det nu været min Far, der kom i Butikken, havde der vanket en Dram og en Skraa eller maaske en Pibe Tobak af den altid paa Disken staaende Kasse. Nu blev det et Kræmmerhus Brystsukker i skønne Farver og Figurer, der overlodes mig til videre Besørgelse. Det er et stort Kræmmerhus, og Møller Pedersen ser paa Knud, og Knud bliver rød. Var mon Kræmmerhuset for stort, eller var det - det røde Forklæde. Og saa gaar det atter hjemad mod *Hjemmet*.

Nu, da der er gaaet mere end 60 Aar siden da, er det med vemodige Følelser, man dvæler ved disse Minder. For Smaakaarsfolk var det trangt, og der var kun faa Lyspunkter i den daglige Tilværelse; men Barnesindet har i sig en vidunderlig umiddelbar Evne til at modtage og gemme, hvad det møder af smukt og godt. Og Gud ske Lov for det!

Og derfor er det herligt i Livets Morgengry,
naar Sjælen uden Byrde kan svinge sig mod Sky,
naar alt i lyse Farver for Øjet er udbredt
og alt i skønne Toner for Øret er beredt.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1945, side 252-269)